

Windmolens XL in de Noordoost-
polder 1

Aandacht voor de moeder aller
gereedschappen 2

De veiligheidskundige en V&G 3

Twee miljoen manuren zonder
ongeval 5

Column van Walter Zwaard 6

Arbo Support stelt zich ten doel om, als zakelijk dienstverlener, de arbeidsveiligheid in de industrie te verbeteren.

- Projectondersteuning
- Advisering en interim management
- Opleidingen

www.arbosupport.nl

Leerlooierstraat 141
3194 AB Hoogvliet
T. (010) 21 61 144

Avenue Ceramique 221
6221 KX Maastricht
T. (043) 35 23 564

Dr. Van Deenweg 13
8025 BP Zwolle
T. (038) 84 58 381

Windmolens XL in de Noordoostpolder

Aan de rand van het IJsselmeer, ter hoogte van de dijk tussen Urk en Lemmer, wordt op dit moment gebouwd aan het grootste windmolenpark van Nederland. Met maar liefst 86 windturbines met een gezamenlijke capaciteit van 1,4 miljard kWh per jaar. Voldoende om alle huishoudens van Amsterdam én Utrecht jaarlijks van schone en duurzame elektriciteit te voorzien. Daarmee is het project een van de koplopers in de Europese windenergie.

Met een tiphoogte van 198 meter behoren deze windturbines tot de grootste in hun soort. Reuzen waarvoor de grootste mobiele kraan ter wereld nodig is om ze in elkaar te zetten. De gondel alleen al, waaraan de bladen bevestigd zijn, is 13 meter hoog, weegt zo'n 700 ton en hangt op 135 meter boven het maaiveld. Groot, groter, grootst.

Geen wonder dat Jan Verheij, project-directeur van NOP Agrowind, en Ruben Oosterga, veiligheidskundige van Arbo Support, best een beetje trots zijn op 'hun' project. "NOP Agrowind beheert en exploiteert hier straks 26 van de 38 landturbines, de overige molens staan in het IJsselmeer." vertelt Jan Verheij, "Een dergelijk project vereist een zeer specifieke aanpak als het gaat om veiligheid en milieu en

gelukkig vonden we in Ruben iemand die al ervaring had in de windenergie."

Ruben: "Ik was eerder namens Arbo Support als veiligheidskundige betrokken bij het park Zuidlob van Nuon, dus dit project is bijna een logisch vervolg". "Op een polderdijk zulke grote windturbines neerzetten is een bijna militaire operatie," vervolgt hij, "je moet je voorstellen, er zijn nog geen wegen die bijzonder zwaar transport aankunnen, je zit in een gebied waar je te maken hebt met heel veel fietsende scholieren, je hebt te maken met enkele kritische omwonenden en dan zijn er nog de trekvogels. Allemaal zwaarwegende factoren die ons beleid bepalen als het om HSE gaat." "De molens worden gebouwd van betonnen ringen, die zo groot zijn, dat ze in segmenten

Jan Verheij (l) en Ruben Oosterga (r) op een koude decemberdag

moeten worden aangevoerd. De heipalen die eronder staan zijn 50 bij 50 centimeter en 25 tot 30 meter lang; ook weer enorm.”

Naast informatiebijeenkomsten voor omwonenden werd er in een vroeg stadium ook een speciaal project voor de basisscholen georganiseerd om leerlingen voor te lichten over het zware vrachtverkeer dat ze op weg konden gaan tegenkomen, met name

over het gevaar van de ‘dode hoek’. Ook de transporteurs worden met nadruk gewezen op de extra risico’s bij het rijden over smalle polderweggetjes en er zijn speciale transportroutes ingesteld om die risico’s zo veel mogelijk te beperken.

Precies in de ‘elleboog’ van de dijk ligt de Rotterdamse Hoek, zo genoemd omdat vlak na de oorlog puin uit het platgebombardeerde Rotterdam gebruikt werd voor de dijkversterking. Nu is het een veilige corridor voor de vogels, waar geen windmolens staan en waar de vogelbewegingen permanent gemonitord worden. Ook dat behoort bij de taken van het HSE-team.

In totaal is er zo’n 300 man werkzaam op de site, verspreid over 30 locaties op zo’n twintig strekkende kilometer dijk. Dus: veel transport, veel zeer hoog hijswerk, een grote spreiding van activiteiten en risico’s met een extreem hoge impact. “Een hamer die op je voet valt doet zeer,” zegt Jan Verheij, “maar een hamer die van 135 meter hoogte omlaag komt

is een dodelijk projectiel. Daar helpt zelfs geen helm tegen. Dat moet iedereen die hier werkt tussen zijn oren hebben. Onder deze omstandigheden kun je met geen enkel veiligheidsprotocol slordig omspringen!”. “Maar dat maakt het juist ook uitdagend!”, vult Ruben aan. ■

Aandacht voor de moeder aller gereedschappen

Terwijl er steeds meer aandacht uitgaat naar veiligere machines, gereedschappen en persoonlijke beschermingsmiddelen, komt de zorg voor de belangrijkste productiefactor, het menselijk lichaam, er nogal eens bekaaid af. Terwijl we denken dat we alles prima conform regels en richtlijnen op orde hebben, blijkt dat ongeveer 30 tot 35% van het ziekteverzuim in Nederland veroorzaakt wordt door klachten aan het ‘bewegingsapparaat’ van werknemers.

Het uitgangspunt van goede arbeidsomstandigheden is, dat werknemers op een veilige werkplek kunnen werken, waar geen schade aan hun gezondheid kan optreden.

Het Arbeidsomstandighedenbesluit vereist een ‘ergonomische inrichting’ van werkplekken en het voorkomen van fysieke overbelasting. Op basis van een beoordeling van de werkplek

en de fysieke belasting van werknemers kunnen gerichte adviezen worden gegeven voor maatregelen ter voorkoming van klachten.

Bij Arbo Support werken veiligheidskundigen, arbeidshygiënisten en ergonomen intensief samen bij advies-trajecten op dit gebied.

We spreken met Wendy Tijssen (veiligheidskundige en arbeidshygiënist) en Brit Gijtenbeek (veiligheidskundige en ergonoom). Beiden hebben ruime ervaring met het adviseren van verschillende opdrachtgevers over een correcte werkplekinrichting en het voorkomen van fysieke overbelasting. Hierbij gaat het vaak om zware industriële activiteiten.

Te denken valt aan tillen, dragen, duwen, trekken, repeterende bewegingen en werken in belastende houdingen. Maar ook op kantoor blijkt dat de beeldschermwerkplek vaak niet goed is afgesteld op de eigenschappen van de medewerker en het daadwerkelijk juiste gebruik van de werkplek.

Over fysieke belasting zegt Wendy: “Kijk, fysiek zwaar werk is op zich geen probleem. Maar wanneer er fysieke overbelasting optreedt kan dit leiden tot verstrekkende gezondheidsklachten. Bij de beoordeling letten we niet alleen op de zwaarte van de taak zelf, maar ook op de frequentie en tijdsduur van die taak. Dat speelt allemaal mee.”

Brit: “Helaas is dit risico bij veel be-

drijven nog onderbelicht, waardoor medewerkers klachten kunnen ontwikkelen. Met onze expertise kunnen we bedrijven helpen om de risico's zichtbaar te maken en vooral, hen helpen om de situatie te verbeteren met concrete adviezen.”

Kennis van de risico's èn daarnaar handelen betekent voor betrokken werknemers en werkgevers minder uitval door ziekteverzuim en risicomijdend en preventief gedrag, dus gezonder leven, voor werknemers. Een win-win situatie.

Arbo Support kan u behulpzaam zijn bij zowel de risico-inventarisatie en evaluatie en ergonomische beoordeling van werkplekken, als het onderzoek naar fysieke belasting en de daaruit voortvloeiende advisering. Wilt u meer informatie, neem dan gerust contact met ons op via 010-2161144 of office@arbosupport.nl ■

De veiligheidskundige en V&G

“Blijf alert, blijf kritisch, durf je vinger op te steken, interveenieer! Het zijn de laatste adviezen die Jelle Versteeg, na een lange middag, zijn gehoor op een Arbo Support bijeenkomst in Hotel New York meegeeft. Adviezen voor veiligheidskundigen over hoe zich op te stellen in een V&G-plan. Althans naar de richtlijnen van Tebodin, waar Versteeg als manager QHSE verantwoordelijk is voor de hele regio Noordwest Europa.

Jelle Versteeg, zelf van huis uit veiligheidskundige, heeft zijn sporen in de industrie verdiend. Aanvankelijk bij Mourik en vervolgens onder andere in het Groninger gasveld bij de NAM, daarna voor bekende namen als Stork en BP en nu sinds een jaar bij Tebodin. Tebodin is een van de grootste en belangrijkste engineersbureaus die de industriële wereld voorziet van intelligente systemen. Een bedrijf met zo'n 5.000 medewerkers en vestigin-

gen over de hele wereld, met een grote expansie en vertegenwoordiging in het Midden Oosten, maar ook het Verre Oosten.

Tebodin werd in 1945 in Den Haag opgericht en in 2012 overgenomen door het Duitse Bilfinger, na eerst nog 44 jaar onderdeel te zijn geweest van HBG/BAM. De belangrijkste activiteiten van Tebodin liggen op het gebied van ontwerp, projectmanagement,

Jelle Versteeg

inkoop, constructiemanagement en consultancy op de wereldwijde markt van industrie, chemie, infrastructuur en in toenemende mate ook gezondheid en voeding. Daarbij hanteert het bedrijf heldere waarden waaraan voldaan moet worden: openheid en integriteit, kwaliteit en het delen van kennis. Duurzame oplossingen en continue verbetering acht het bedrijf daarbij onontbeerlijk. Als het om constructiemanagement gaat, opereert Tebodin bijna altijd namens de klant. Dit is het gevolg van de gekozen projectorganisatievorm. Het bedrijf treedt daardoor niet op als zelfstandig uitvoerende partij in het constructieproces; daarvoor worden derden ingeschakeld. Zo kon ook het contact met Arbo Support tot stand komen, een verbintenis die inmiddels al vele jaren tot wederzijds tevredenheid stand houdt.

De maatstaven die Tebodin voor HSE managers hanteert zijn hoog, want het Zero Harm principe staat boven alles.

Als veiligheidkundige wordt je geacht de ogen en de oren van het constructiemanagementteam te zijn, die op het juiste moment zijn vinger durft op te steken en/of te interveniëren. De opdracht die Versteeg zijn gehoor meegeeft is: toon leiderschap, neem het voortouw op momenten dat je maar even twijfelt. Het gaat er om dat de veiligheidkundige tijdig trends kan ontdekken en die rapporteert. Waar zit de blootstelling, waar gaan we mank, waar moeten we op sturen? Hoewel het bijna tegenstrijdig klinkt, gaat het om preventief corrigeren.

Factoren als tijdsdruk, tegenstrijdige belangen, budget en planning mogen nimmer in de weg staan van een verantwoorde risico-inventarisatie. Je wordt ingehuurd als een deskundige, dus moet je voor je taak gaan staan. Het gaat niet om afsprakenlijstjes, maar om wettelijk vastgelegde verplichtingen. Dus sta voor je taak!

QHSE-spel: leren van je fouten

Dat de praktijk niet altijd even zwart-wit is, mochten de Arbo Support veiligheidkundigen aan het eind van de middag ervaren tijdens het spelen van het 'QHSE Awareness Game'. In dit spel worden de deelnemers op basis van kans- en risicokaarten geconfronteerd met cases die gebaseerd zijn op werkelijke incidenten en situaties die ooit binnen Tebodin wereldwijd voorkwamen. Feitelijk is het een spel om 'Lessons Learned' met elkaar te delen. Over soms verkeerde beslissingen die verstrekkende gevolgen hadden. Maar beslissingen die niet genomen konden worden op een zonnige namiddag in Hotel New York...

Twee miljoen manuren zonder ongeval

Op bezoek op een bijzonder project op een buitengewone locatie: een ondergrondse gasopslag naast een beschermd vogelbroedgebied, net buiten het kunstenaarsdorp Bergen. Hier realiseert TAQA, samen met EBN, de grootste gasopslag van Europa, met een capaciteit van ruim 4 miljard kubieke meter aardgas; gemaakt om de komende decennia te zorgen voor een voldoende gaslevering in alle seizoenen.

Het project is verdeeld over twee locaties, de gaswinlocatie Bergermeer en de locatie Boekelermeer, waar de behandelingsinstallaties staan. Hoofdaannemer voor de gaswinlocatie is Visser & Smit Bouw, en namens Arbo Support is Gerard Gielink er verantwoordelijk voor de kwaliteit van en het toezicht op HSE.

De hoge eisen die TAQA en Visser & Smit Bouw en de overige aannemers stellen aan de veiligheid van mens en milieu èn een bijzondere HSE-supervisor resulteerden onlangs in het tweemiljoenste gewerkte uur zonder ongeval met verzuim. Daarover praten we met Gerard èn over zijn passie voor de natuur...

“Je moet je voorstellen dat je hier op een voorjaarsochtend om zes uur staat, dan zie je daar de Bruine kiekendieven bij hun nest, je ziet en hoort de rietzangers, hiervoor zwemmen de zwanen en in mei zie je zulke karpers. Je hoort ze spetteren als ze aan het paaien zijn!” Met zijn rug naar zijn ‘kantoor’, een bouwcontainer, wijst Gerard naar een uniek stukje natuur in het Noord Hollandse landschap.

Als we ons omdraaien zien we de werkzaamheden die deze natuur zouden kunnen bedreigen: groene, tien meter hoge, geluidsschermen omringen de 20 boorputten waardoor het gas omlaag of omhoog gepompt

wordt, al naar gelang de vraag. Met 20 boorputten wordt het veertig jaar oude gasveld nu letterlijk nieuw leven ingepompt. “Je moet het zien als een parkeerplaats voor gas,” legt Gerard uit, “in de zomermaanden wordt het gas er in opgeslagen, om in de winter, bij grote vraag, weer uitgepompt te worden. We zijn hier nu bijna klaar met de bouw, wat je nu nog boven de grond ziet staan aan schermen en de boortoren, is straks allemaal weer verdwenen. Dan is het hier weer gras boven en gas onder.”

Wat is de sleutel van jullie HSE-succes?

“Laagdrempeligheid. We kunnen elkaar altijd overal over aanspreken; van hoog tot laag. Er is hier gelijkheid als het gaat om het HSE-besef. Dat is de rode draad die door de hele organisatie loopt. En het is hier een absolute ‘no blame’ cultuur. We kijken naar oorzaken van problemen, ➤

daar kunnen we van leren en ons voordeel meedoen.

Het maakt je ook wel eens kwetsbaar, als je - bewust - binnen de groep staat, maar als je laat zien dat je handelt vanuit je passie, je liefde voor je werk, dan wordt dat ook weer sneller geaccepteerd. En je moet natuurlijk niet vergeten om zo mogelijk af te ronden met een kwinkslag. Als ik 'in het veld' ben en ik zie iets werkelijk onveilig, dan onderbreken we even de werkzaamheden ter plaatse en bespreken we samen de situatie. Een mini-toolbox noem ik dat. Direct reageren op de plaats zelf. Dat blijft hangen."

"En dat doe ik dan ook wel eens als ik eens een bijzonder plantje of diertje zie. Want ook die passie deel ik graag met anderen."

Een bijzondere HSE-supervisor op een bijzondere werkplek... ■

En dat ie trots is op zijn afkomst weet iedereen...

Walter Zwaard

column

Tientallen tinten grijs

En ik maar denken dat we intussen verder zijn. Dat we tegenwoordig denken in risico's en niet in regeltjes of papiertjes. Vergeet het maar, ik zie het nog overal: als het over veiligheid gaat, voeren formele regels en wetgeving de boventoon. Alles draait om hoe het officieel is vastgelegd en om *compliance*. Papieren veiligheid kortom. Terwijl we weten dat dit gemakzucht in de hand werkt. Veiligheidsregels en certificaten wijzen op zwart-witdenken. Zij stoppen het denken in grijstinten. Zij maken bedrijven lui én gevaarlijk.

Sommige bedrijven zijn tevreden over hun veiligheidsregels, ook al houden veel werknemers zich er niet aan. Gelukkig constateren ze dat het managementsysteem is gedocumenteerd en gecertificeerd, ook al gaapt er een groot gat tussen de ordner in de kast en de praktijk op de werkvloer. Ze hebben liever een gecertificeerde brandblusinstallatie die het niet doet dan een werkende installatie zonder certificaat. Ze willen aannemers, loodgieters, vorkheftruckchauffeurs en veiligheidskundigen met certificaten. Want hun gecertificeerde managementsysteem eist dat en vraagt niet of die men-

sen goed zijn in hun vak. Ze zijn slachtoffer van hun eigen systeem geworden.

Ik heb het al zo vaak gezegd: veiligheidsregels zijn illusies. Wantrouw iedereen die zegt dat het veilig is 'als iedereen zich aan de regels houdt'. Veiligheidsregels beschrijven wat ideale mensen doen in ideale omstandigheden. Ze zijn onduidelijk of vaag. Of ze schrijven omslachtige handelingen voor. En als er 'volgens veiligheidsvoorschriften' wordt gewerkt, is dat een regelrechte staking. Die papieren veiligheid is bovendien helemaal niet veilig, het is levensgevaarlijk.

Papieren veiligheid ontstaat door zwart-witdenken. Terwijl we behoefte hebben aan nuance, aan grijstinten, aan denken in risico's. Geen regels die zwart op wit staan, maar regels die aansluiten bij de grijze massa in het hoofd van de werknemer. Internaliseren heet dat tegenwoordig. Dat vraagt om durf en vertrouwen. Om afstand nemen van systemen en nadenken over organisatiecultuur. Risicodenken is denken in tientallen tinten grijs. ■